

ACC. NR. 2301

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Emil Toderman
 Härad: Bjäre Adress: Svenske Skof
 Socken: Västra Skarup Berättat av: Johannes Bengtsson
 Uppteckningsår: 1928 Född år: i Västra Skarup

1.

(16 sidor)
2301

Attelög
 om kurtz-
 dag och
 hans strider
 Bjäreboon
 i krig.
 Skarupbroen
 i värdnings-
 brogd.

Uppteckningen rör

På den fornminnesrika Bjäre-halvön finnes bl.a. många ståtliga minnen från Bronsåldern nämligen de stora ätteshögarna, bland vilka en av de största i Skåne torde vara den vid be-
 kant "Dagshög", belägen nära Skatderrikens strand på Fardelefs allmanning i Västra Skarup.
 Om denna imponerande gravhögt är det enligt en gammal dansk portland berättas följande:
 På den tiden, då Sverige ännu styrdes av p.k. fyrkärkonungar - en ungefar över vårt landskap på lunda någon gång under rikingsåren

Skriv endast på denna sida!

2. (800-1050 e Kr.) prerade i Skane en Konung
vid namnet Dag. Denne ville av ena munden an-
ledning - gj underordna sig den maktlige Ups-
sala Konungen, var för denne på en förmod
här av keltisk blod och kallade sig för en med
vapenmakt bestränga Konung Dag och hans
trupper. Dessa tringades emellertid att re-
kora jämte sine Konung med med Skaldersvikens
strand, där de nödgades stanna för att upptaga
en avgärande Kraftmätning med sina fiender.
Denne slutade på, att Konung Dag och hans truf-
per levede slagna, och Konungen själv stupade
i striden, varefter denne jämte de utlaga stupa-
de Kämpar levede jordade i den väldiga gravhöj,
som än i dag kallas Konung Dags namn. —
Uppå högen finnes en mindre fördjupning

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

2301

3. med en låg omgivande vall, där man enligt
traditionen under farna öfretider hade
uppfört tält vid bevakning af kust-
sträckan.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3.

2301

ACC. NR.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Emil Söderman
 Härad: Bjäre Adress: Sronstorp Höf
 Socken: Västra Karup Berättat av: Johannes Bengtsson
 Uppteckningsår: 1929 Född år: i Västra Karup

4.
2301

Bjärebon

som väl
med 5 slag
vid Svensk-
sida 1790.

Uppteckningen rör Bjäre-bon Ola Hallungstens (Västra Karup) deltagande i slaget vid Sronstorp den 9 juli 1790.

(se kungl. sidn. sept. 1929) — — — — —

— — — — — "Vikingska galloppet"
 Sammandrabbade den tyska flottan och den svenska
 Stårgårdsflottan följde en krigsman öfver land förstärkt
 ering från stora örlogsfloktan, och då utkämpades
 det arktiske sjöslag, som vår historia har att för-
 tälja. Den 9 juli kl. 9,30 på morgonen började striden,
 vilken slutade först kl. 10 på kvällen, och inom denna
 tid hade svenska flottan, under befäl av Konungens
 själv, efter en blodrigg strid erövrat en lysande

Skriv endast på denna sida!

3.

segir över den vid sjöslagets början segerrika
 ryska flottan. I denna väldiga godrakning
 var det, som befälhållaren Cla. Hällungren deltog,
 ådagaläggande stort mod och tapperhet. Han var
 före sjöslagets början befälhållare ombord på örlogsfar-
 tyget "Dygden", som förde många Kanoner. I den stora
 brutrotten och under stridens hetta var "Dygden" skild
 från den övriga delen av flottan sedan sig svar om-
 ringad af sex ryska fartyg, och då begynde en frukt-
 tensvärd Kanonad. På det svenska Krigsskeppet sto-
 do nio man vid varje Kanon, vilka utsände död och föruddel-
 se bland de omringande ryska Skeppen, av vilka
 en erhölet en svår skottskada och blev redlös, en del av
 den frångiffigen medskjuten, och de övriga skötos i
 sankt. "Dygden" hade emellertid också under den ojämnade
 striden erhållit högst betydande skador: maskerna
 voro nerskjutna och hela riggen med täcket och tag

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5.

2301

3. Seidade ett endå eredigligt öfvervarr på det av blod med
sudlade, däckte. Skallningen, som under den hela strid-
den ställ vid en av Kanonerna var till sist, som han
sedan själv berättar, "kredje man" — de övriga der
hade stupat. Närvid Rom hans gällstypka var till
pass. Slutligen måste han själv sköta Kanonen, och
efter varje avsladdning av denna skulle han sina breda
skuldror mot densamma och förde den åter in i skott-
läge. "Sagden" var dock omsider en flytande orak, sedan
den erhållit inte mindre än 78 skott i vattenlinjen —
men då var skriden "gudad" — varför de överlevande må-
ste uppbjuda sina bästa krefter för att vilka kasta de
många skottkålen, varvid de använde sig vad lancy-
sijf där till var, som de lyft kado guskaffa. Motrosen
lät to o.m. flera sin sig uti en fartygets sidor, sittan-
de i skinnpåsar, för att därifrån ledraga till arbetet
med att hålla fartyget flytande. Hets striden var

slutad och hjälps Kunde anlända. Huru som förtäl-
jer även, att då Krustrotken något skingrats och
"Lygdens" lystads avfärda sina fiender, de blevo be-
skjutna av det svenska chefsfartyget, enär man om-
komd å detta trodde, att "Lygden", som ej visade flagg,
var ett fiendligt fartyg. Slutligen lystades man på däck
uppså en stång med den svenska flaggan, och
inom kort blev besättningen, som kämpat med
den största tapparkhet, och handertagen av sina
landsmän.

ACC. NR.

Landskap: *Skåne*
 Härad: *Bjäre*
 Socken: *Västra Karup*
 Uppteckningsår: *1929*

Upptecknat av: *Emil H. Öderman*
 Adress: *Srensbofs Hof*
 Berättat af: *Johannes Bengtsson*
 Född år: *i Västra Karup*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.

2201

Bjärebo
 i stormning
 en av Leipzig.

Uppteckningen rör *En Bjäre-bos deltagande i stormningarna av Leipzig under Napoleon I:s tid.*

Under Karl XIV. Johans deltagande i det stora
 Briget mot Napoleon tillämpades de mest avgörande
 drabbningarna vid Grossbeeren, Dennewitz och
 Leipzig. Vid den sistnämnda stadens stormning,
 som utgjorde slutakten i det väldiga Brigsdramat,
 deltog även svenska trupper, däribland Vendes
 artilleriregemente under Överste Karl von Leber-
 dells befäl. — — — I det stora tredagars-
 slaget vid Leipzig 16-18 och 19 okt. 1813 ljungade

Skriv endast på denna sida!

Leardills ästov. Hans ordonnans vid denna tid var
Gjäre-kon Iwon Hallungen, som till den förutnäm-
de Ala Hallungen, vilken berättat, att då överstens
stora serena häst höll på att falla sig fast i Rarr utan-
för Veizzig, ville han kyta häst med sin ordonnans,
som sed en mindre och lättare. Han försäljer vidare från
stämningen av Veizzig, att då vendes artilleri-
genom att han framgångsamt sinna Kanoner spela med
en par av stadens dubbla jämpartar, han gick fram
till sin överste och begärde om tillstånd att få ladda med
Kanoner med dubbla ~~stort~~ laddning. Denne svarade
de då, att ordonnansen fick göra detta med på egen an-
svar. - En artillerist lyckades under tiden oskadad
komma fram till portarna, och kring vilkas lås han trä-
skade en stor Cirkel. Därefter rikstades en koncentrerad
sed med denna punkt, och efter en fruktansvärd
trede salva störtade portarna samman under

Stort bråk. Artilleriet kom då genom den på det
säll öppnade breschen i stadsmuren in i staden,
med de avbrösta Panonerna sköts skott på skott,
som svepte genom den av sträckslagna vännistör
fyllda gatan. Hällungen berättar vidare: "Från
huseu Kastades massor av Rök och vatten ned på
oss, där vi lågade fram. På grund av detta den civila
befolkningens deltagande i gatusstriden gav Casdel
— vid den tiden general — vilken f. ö. under det stora
Napoleonska kriget gjort sig känt för sin skicklighet
men även för sin grymhet och hänsynslöshet —
dill folk tillåtelse till en tillräcklig plundring i staden,
och inom den tiden blev många av dem en förmögen
man." Han har också berättat om, huru Napoleon
som från en av stadens torn åsatt de svenska trups-
pernas intåg i staden, därvid skulle ha yttrat:
"Jag tror det regnar Svenska från himmeln"

14. "ty jag ser inga andra än blå trupper."

— Svän Halluofsen fick Salunda ären vara med
om att bevidna Napoleons återtag med spivror
na av sin här — ett återtag, som betydde ingenting
mindre än Europas befrielse.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11.

2301

ACC. NR.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av Emil Goderman
 Härad: Byåre Adress: Tvenstorp Hof
 Socken: Västra Karup Berättat af Johannes Bengtsson
 Uppteckningsår: 1929 Född år i Västra Karup

12.
2301

Skeppsbrott
riddnings-
brot.

Uppteckningen rör En Skeppsbrott vid Kusten av
Meldorviken samt en därvid utförd räddningsbrot.

Holländaren Benkt P. Svensson, blev
en dugglig jordbrukare i sin fädernesbygd i Västra Karup
där han föddes 1818, och äron han blev i tillfälle att
visa prov på mod och rådhel liksom sin tapfere
fader, om en på Prigto blodiga slagplats bland
tusende soldar.

En stormig höstdag strandade en stor engelsk
fullriggare vid "Gälaviken" inom Karups allmän-
ning (Västra Karup). Vådiga brottsovar hade

Skriv endast på denna sida!

Sina vilskrummiga vattenmassor över det stora
fartyget, som skakade i sina fogar, medan den
olyckliga besättningen, som varje ögonblick trodde,
att det skulle fröjas, hade tagit sin tillflykt till
riggen, där de kurrat sig fast så godde förmått.
Under tiden samlades en mängd människor på stran-
den omkring 300 fiskare och gjömän — såsom äsy-
na vittnen till stormens raseri och brottjävarnas
våldsamma anstormande mot det redlösa fartyget
men ville kunde skeppsbrottnas öngest, där de uppe
från riggen vinkade till de på stranden hörsade aska-
farna, därmed begjande dem om hjälp ur Guds ord.
En stund senare anlände en norsk brijsa från Sveden
till räddningsplatsen. Vilka ville nu rädda sina
liv för att om möjligt söka rädda de skeppsbrottna.
Fiskarna och gjömännen sade: "Se, som e livna
på livet, må gå." Skriv endast på denna sida! Slutligen framträdde

linan Kunde de nu med större trygghet föra båtarna
mot land, och snart stod de alla lyckligt räddade
på stranden. Den västra räddningsbågen blev
jämväl belönad av den engelska Komman, i det de
fyra djärva räddarna erhöles var sin medalj i silver
än bäras i helall hand med gula färdar. På den ena si-
dan var präglad Karl XV:s bild, och på den andra stod
resp. namn jämte orden "Löfberömliga gärningar."
Den dag, då den höglidliga medaljutdelningen ägde
rum i Västra Karups kyrka, var denna fylld av
folk, och församlingens dåvarande kyrkostyrelse,
professor Ebersten, höll en högstämmande tal till de fyra
med uttalande av deras mod och människokärlsk.

Även vid en senare tillfälle, då ett party g.
under storm strömdat vid "Rohäll" utå på dags-
höj, tyckades, tack vare Bengt P. Svenssons mod
och fädighet, besättningen bli räddad. - Steppsbröst

inträffade f.ö. tyvärr & så sällan i former tid
vid Kusten ~~W~~ u. Sontrov och Mattaryds allmän
ning, liksom också på de för sjöfarande synner
ligen farliga Klipporna — med lärddjup invid
väster om Hallands Väderö.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16.

2301